

- A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia
- Autocoñecemento e ocio alternativo

27 setembro 2018
Iria Vázquez Silva
ivazquez@udc.es

- ✓ Socialización na familia: debate sobre a socialización diferencial dos mozos e mozas
- ✓ A lingua: construción dun imaxinario desigual
- ✓ Ferramentas para o uso dunha linguaxe inclusiva e non discriminatoria.
- ✓ A comunicación: Publicidade, redes sociais.
- ✓ A escola: de reprodución de roles ao espazo para unha coeducación
- ✓ O grupo de pares na infancia e adolescencia e a diferenciación de xénero: micromachismos e mainsplaning.

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia

O concepto de Igualdade de Xénero implica:

- Aceptar que as persoas somos diversas (neste sentido diferentes) e iguais como cidadás e cidadáns.
 - Igualdade/ Desigualdade
 - Idénticas/ Diferentes
- Recoñecer que as mulleres e homes aportamos á sociedade os nosos coñecementos, saberes, etc. e que ambos sexos debemos participar na mesma medida en tódalas esferas da vida pública e privada.
- Introducir accións que posibiliten o equilibrio entre mulleres e homes en tódolos campos da vida.

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia

A socialización diferencial de xénero:

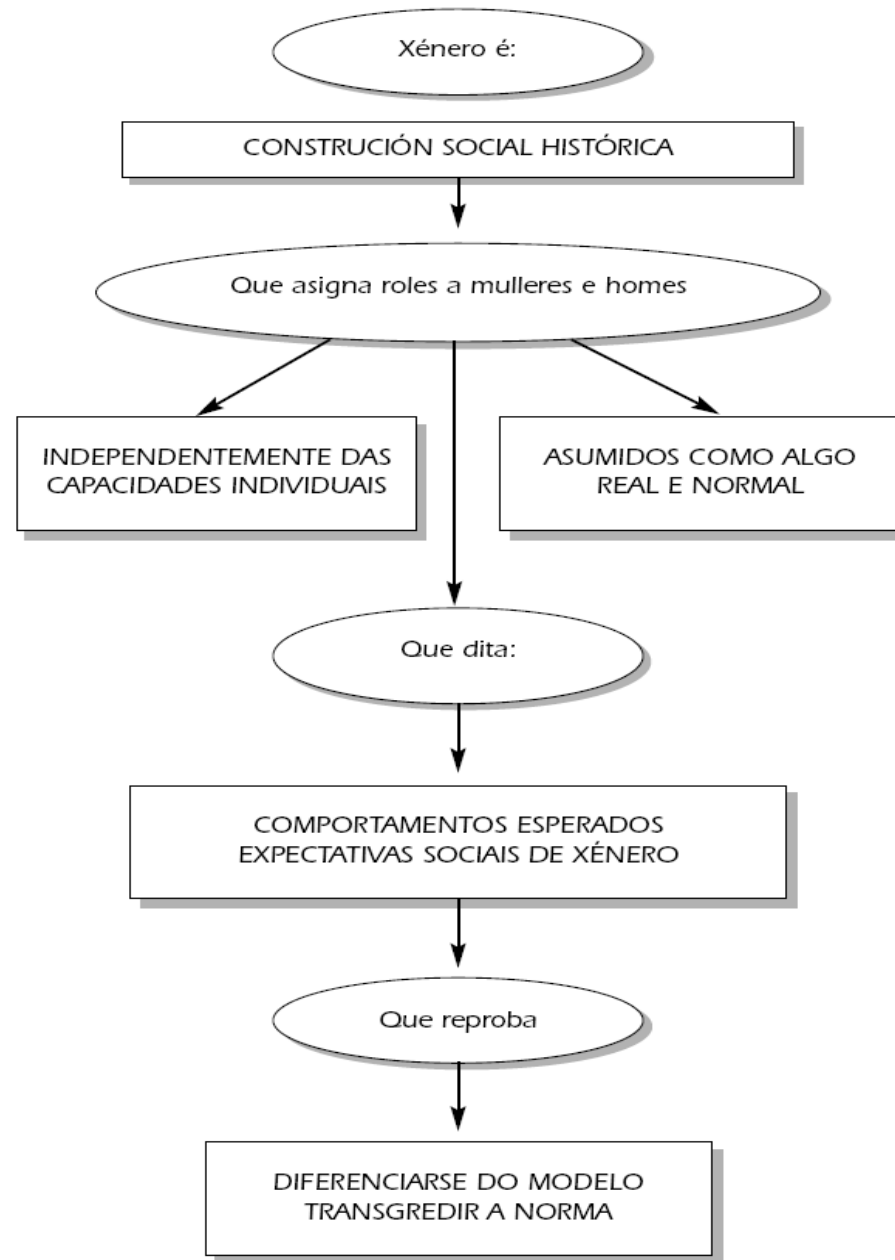
- **Cómo aprendemos a ser nenos e nenas? «Non se nace muller, chégase a selo» (Simone de Beauvoir). A construción do xénero.**
- **A socialización diferencial de xénero parte da idea: que homes e mulleres deben desenvolver diferentes papeis na sociedade: reforzar o comportamento diferencial de nenos e nenas, de mozos e mozas, de homes e mulleres.**

SEXO
FEMININO/ MASCULINO

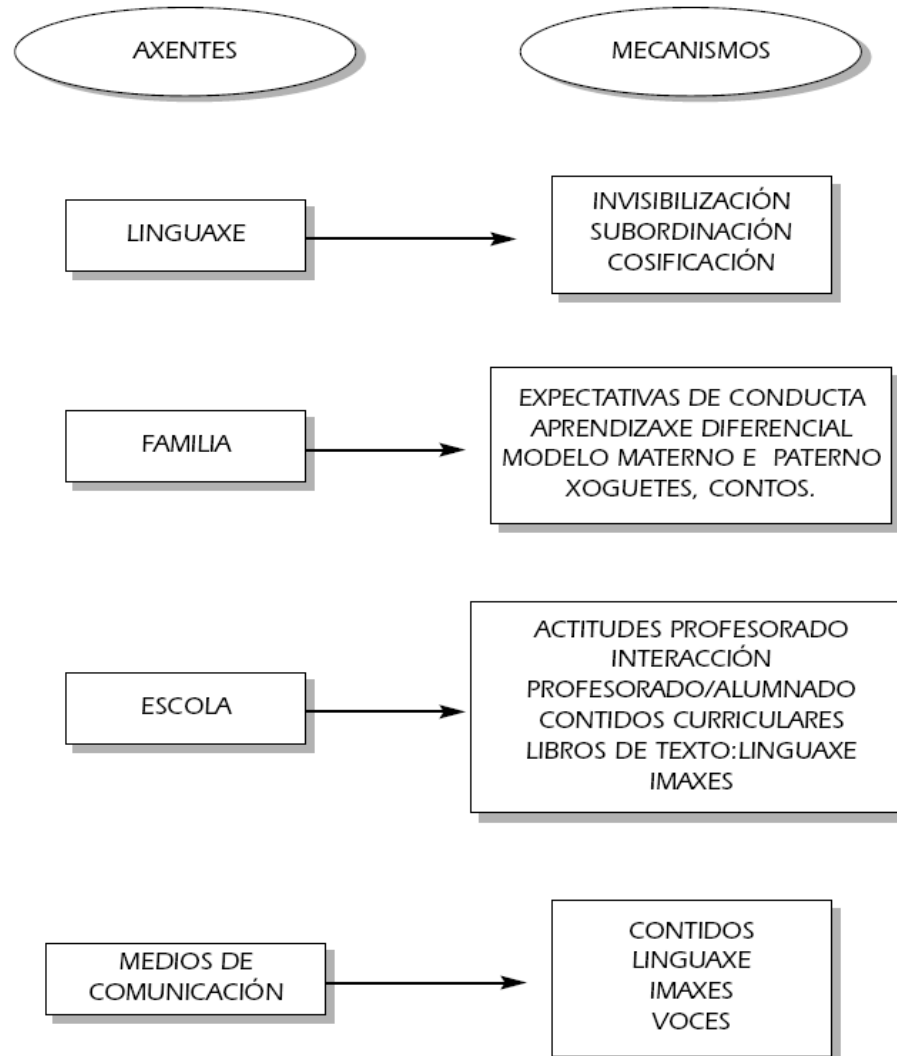
XÉNERO
SER MULLER/SER HOME

SÓ DETERMINA AS DIFERENCIAS
BIOLÓXICAS PARA A
REPRODUCCIÓN SEXUAL

CONSTRUCCIÓN SOCIAL,
HISTÓRICA E CULTURAL A
TRAVÉS DA SOCIALIZACIÓN
DIFERENTE SEGUNDO O SEXO

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A familia

A Familia: é o primeiro ámbito de socialización das persoas: nela se aprenden as primeiras normas de conducta.

- Roles de pai e nai; irmáns, irmás, avó, avoa, tías... *O que se di fronte ao que se fai*
- Usos do tempo; Usos do espazos da casa; coidados.

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A familia

A Familia:

- A igualdade e a desigualdade apréndense.
- Interiorización da desigualdade entre nenos e nenas/ homes e mulleres: Base para comprender outras desigualdades (clase, raza, etc.).
- Video: «la mente en los pañales».

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A familia

P15. En otro orden de cosas, centrándonos en la participación de los miembros del hogar en el trabajo doméstico. Dirías que las tareas de tu hogar las realizan...

Base: Conjunto de jóvenes

	TOTAL	SEXO		GRUPOS DE EDADES		
		Varones	Mujeres	15-19	20-24	25-29
Todos los miembros por igual	44,2%	54,3%	33,6%	43,6%	43,9%	44,8%
Mayoritariamente las mujeres	44,9%	36,7%	53,4%	44,4%	47,0%	43,6%
Mayoritariamente los hombres	1,6%	2,8%	,4%	2,6%	1,2%	1,2%
Sólo las mujeres	7,3%	4,2%	10,6%	8,4%	5,8%	7,8%
Sólo los hombres	1,1%	1,3%	,9%	,3%	1,8%	1,0%
No contesta	,9%	,6%	1,1%	,7%	,3%	1,4%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	N=1100	N=560	N=540	N=310	N=354	N=435

Fuente: INJUVE, Sondeo de Opinión 2013.3 - EJ166

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A linguaxe

1. Diferencias nas connotacións segundo falemos de homes ou mulleres

RAE: Hombre:

1. m. Ser animado racional, varón o mujer.

El hombre prehistórico.

2. m. varón (|| persona del sexo masculino).

3. m. Varón que ha llegado a la edad adulta.

4. m. Varón que tiene las cualidades consideradas masculinas por excelencia. *¡Ese sí que es un hombre!* U. t.

c. adj. *Muy hombre.*

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A linguaxe

RAE: Mujer:

1. f. Persona del sexo femenino.
2. f. **mujer** que ha llegado a la edad adulta.
3. f. **mujer** que tiene las cualidades consideradas femeninas por excelencia. *¡Esasí que es una mujer!* U. t. c. adj. *Muy mujer.*
4. f. Esposa o pareja femenina habitual, con relación al otro miembro de la pareja.

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A linguaxe

2. Baleiro léxico

Non teñen correlato en masculino, e mostran os estereotipos sociais.

Misoxinia; ninfomanía; furor uterino; caballerosidade;

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A linguaxe

3. Androcentrismo

- Masculino xenérico:
- Os asistentes ao acto...
- A arquitecto/ a enxeñeiro.
- Confusión: Profesora: “Os nenos que se levanten”.
- “Durante a crise, o desemprego afectou aos traballadores...”

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A linguaxe

Mecanismos para a linguaxe non sexista:

1. Neutro:

É un gran logro para o home → É un gran logro para a humanidade.

Os profesores en folga → O profesorado en folga

2. Pronomes: quen

Os interesados → A quen lle interesa

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A linguaxe

LINGUAXE:

“REBATIENDO LO QUE OTROS DICEN DEL LENGUAJE NO SEXISTA”

olgacastro@uvigo.es

<http://mujeresenred.net/spip.php?article1734>

Video de Mercedes Bengoechea:

<http://www.mujeresenred.net/spip.php?article1949>

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A comunicación

A comunicación: os contidos, as imaxes, a publicidade, as películas, a literatura.

Películas: Y yo cuando me caso? Ellas humanizan al héroe. Video de Ana de Miguel.

<https://vimeo.com/82349355>

Test de Bechdel: Ao redor do 50% das películas nominadas polo Oscar non pasan:

- 1. Saen 2 personaxes femininas.
- 2. Estas personaxes falan entre elas.
- 3. Falan dalgo diferente que sexa un home.

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A comunicación

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A comunicación

Pero a publicidade non só trata ás mulleres como obxectos, senon que reparte roles de xénero. Por exemplo: aprobación do rol de “chicos malos”: constrúe tamén unha determinada masculinidade desexada, perniciosa tamén para os homes.

Publicidade: Fiat: testado para chicos malos.
MASCULINIDADES TÓXICAS.

Construcción da infancia e adolescencia a través da publicidade:

https://verne.elpais.com/verne/2015/07/22/articulo/1437569951_227184.html

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A escola

Confusión co concepto de Coeducación:

-1. Modelo de escola mixta: dominante no noso sistema escolar.

-2. Modelo de escola coeducativa: diversidade de xénero como unha diversidade cultural. Eliminación dos estereotipos de xénero, superando as desigualdades entre nenos e nenas e as xerarquías culturais entre nenos e nenas.

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A escola

1. Cuestionamento dos contidos que se dan: curriculum escolar androcéntrico. Uso do modelo masculino: Invisibilidade doutras culturas e valores.

2. Cuestionamento do modo de transmisión dos contidos: uso dos tempos, os espazos, estereotipos sexistas, linguaxe.

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A escola

Exemplo: Uso de wikipedia na aula: elaboración de contidos. WIKIMUJERES

La diversidad y neutralidad sólo puede lograrse

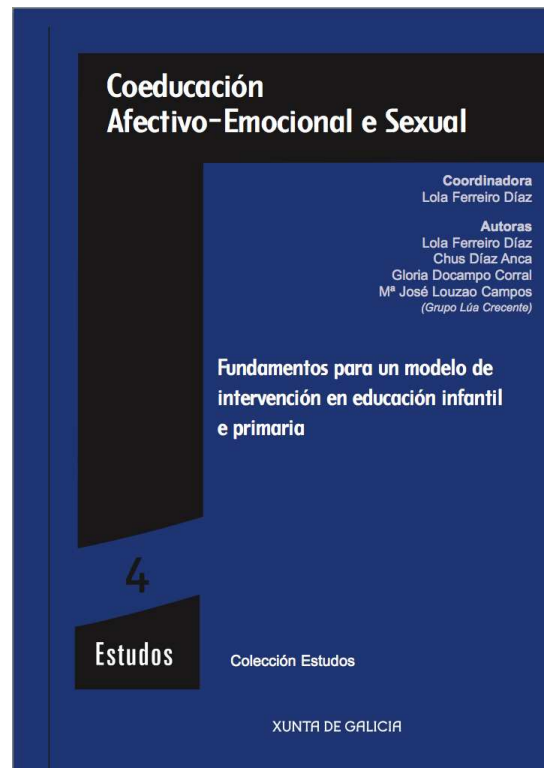
- ▶ **incorporando a más mujeres en la edición de la enciclopedia** -en la actualidad apenas somos el 13 por ciento de editoras- uno de los objetivos prioritarios del grupo,
- ▶ **ampliando el contenido de biografías de mujeres** también muy por debajo de la cifra que corresponde a la aportación a la sociedad de las mujeres en todos los ámbitos.
- ▶ **trabajando con perspectiva de género** con el objetivo para eliminar el sesgo androcéntrico en la producción de contenidos en defensa de la neutralidad, uno de los pilares básicos de la Wikipedia.
- ▶ **apostando por contenidos elaborados desde el Sur**

Para avanzar es imprescindible lograr masa crítica -al menos un 33,3 %- de mujeres editando y participando en la creación de conocimiento colectivo y libre en la enciclopedia más utilizada del mundo, editada mayoritariamente por hombres. Por ello nuestro objetivo es dedicar una parte importante de nuestro tiempo a la formación.

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A escola

Lola Ferreiro (coordinadora): Coeducación Afectivo- Emocional e Sexual

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A escola

Lola Ferreiro (coordinadora): Coeducación Afectivo- Emocional e Sexual

O desenvolvemento afectivo precisa dunha atención educativa explícita e expresamente planificada para conseguir o grao de autoestima, confianza e seguridade que permitan un crecemento saudábel e feliz.

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A escola

Os nenos reciben moi poucas veces mensaxes de reprobación cando rompen algo no curso dunha perrencha ou cando se pelexan, o modelo de xoguetes que utilizan fomentan as representacións agresivas (guerra, asalto, destrución...) e os seus modelos de identificación (tanto familiares como sociais) son agresivos. Ademais, espérase deles que respondan ás provocacións, que se “defendan” cando se meten con eles... e que defendan ás nenas cando se meten con elas...

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia. A escola

As nenas, pola súa vez, reciben constantes mensaxes de reprobación cando liberan a súa agresividade, teñen “prohibidas” as pelexas, os xoguetes non facilitan a representación agresiva, que mesmo é reprimida cando se produce no curso do xogo, e os seus modelos de identificación, tanto familiares como sociais, caracterízanse pola contención da agresividade. Ademais, espérase delas que non se metan en líos, que “aguanten” cando se meten con elas (...ou que lle pidan axuda a seu irmán)...

1. A perspectiva de xénero na infancia e adolescencia

CONSECUENCIAS DA SOCIALIZACIÓN DIFERENCIAL

Video: Qué significa hacer algo como una niña?
(Dinámica)

2. Autoconhecimento e ocio alternativo

- ✓ O consumo de drogas e análise do grupo de pares na mocidade. Liderados tóxicos.
- ✓ Autoconhecimento para mozos e mozas: novas ferramentas para o seu empoderamento
- ✓ Repensar modelos de ocio alternativos inclusivos para mozos e mozas. Exemplos
- ✓ O bo trato como forma relacional. Pautas de intervención coa mocidade desde unha ollada interdisciplinar

2. Autoconhecimento e ocio alternativo

Diferentes motivacións para o consumo de drogas en adolescentes

- Curiosidade, hedonismo, diversión
- Transgresión das normas dos adultos; reafirmación dunha identidade en construción
- Satisfacción de integración grupal; déficits en relacións sociais; diversión; resposta a certos estados emocionais; aos conflitos; medos na transición á vida adulta, cambios, etc.

2. Autocoñecemento e ocio alternativo

Terapia de reencontro (Fina Sanz) + Marcela Lagarde

-Dimensión individual: as características e problemáticas específicas de cada persoa e as súas sintomatoloxías.

-Dimensión relacional: os vínculos que se establecen, a estrutura e dinámica das relacións.

-Dimensión social: a influencia da estrutura e dinámica social na interiorización de modelos, valores, roles, comportamentos, etc. XÉNERO. SER-PARA-OUTROS.

2. Autoconñecemento e ocio alternativo

O obxectivo principal da **Terapia de Reencontro** é o encontro cunha mesma/o, o empoderamento personal, a responsabilidade como camiño de vida, establecer relacións de bo trato coas persoas e ser un axente de cambio da miña vida.

Cal é a actitude cara min mesma/o?

2. Autoconhecimento e ocio alternativo

Tres posturas ante un mesm@

- 1 . Descoñecerme ou non entederme: Non sei quen son, non sei que me pasa, non me entendo...
- 2 . No recoñecer ou non aceptar os meus sentimentos
- 3 . Querer coñecerme e aceptarme (esta é a auténtica actitude de diálogo comigo mesm@).

2. Autoconhecimento e ocio alternativo

Autoestima (Lagarde):

Dimensión subxectiva: percepcións, pensamentos e crenzas ligados a desexos, emocións e afectos.

¿Que nos enfada ou entristece de nos mism@s?

¿Que tanto coñecemos as nosas necesidades máis urxentes e como reaccionamos ante elas?

¿Por qué pospoñemos o que máis necesitamos?

¿Que valoramos da nosa persoa?

2. Autocoñecemento e ocio alternativo

Autoestima (Lagarde): Autoesima = Estima do Eu.

¿Prevalecen en nós afanes de auto-coidado, gañas de facer cousas por nós mesm@s?

¿Qué esperamos cada unha de si mesma e que das outras e outros en canto a nosa propia realización?

¿Somos xust@s con nós mesm@s?

¿Temos xuízos propios ou valores xurdidos da nosa experiencia ou nos reximos polos valores vixentes e os xuízos das outras e outros?

2. Autoconhecimento e ocio alternativo

Autoestima (Lagarde):

Autoestima: respecto a un/ha mesm@, capacidade de recabar para si mesm@ todo o bo e de cuidar vitalmente o propio Eu.

Autoestima é diversa e contradictoria: cambiante; Na vida hai peores momentos e épocas moi boas.

Canto hai de maltrato na miña vida? Erotización da dor na cultura xudeo-cristiá.

2. Autocoñecemento e ocio alternativo

Experiencia do pracer dende o pracer: Dende o bo trato.

Non ter pracer cando nos fan sentir Dor. Vínculo:
Asociación Amor/Dor. Erotización da dor.

De ahí a importancia dos auto-agasallos, auto-coidado,
bo trato cun mesm@: para ter a experiencia de pracer
dende o pracer.

Que é o maltrato? Onde comeza o maltrato?

**CONTRATO DE BO TRATO; O NEGOCIABLE E O
INNEGOCIABLE**

2. Autocoñecemento e ocio alternativo

MODELOS TRADICIONAIS/ MODERNOS DE MASCULINIDADE E FEMINIDADE (Marcela Lagarde).
SINCRETISMO DE XÉNERO: SENTIRSE PARTIDOS/AS.

Masculinidade tradicional: individualidade; espazo público; asunción de riscos; non pedir axuda; non preocuparse pola saúde.

Feminidade tradicional: ser para outros/as; coidar aos outros/as; frustración cara unha mesma.

Masculinidade moderna: coidarse; deporte; ¿?

Feminidade moderna: independente; libre; asunción de riscos.

2. Autoconhecimento e ocio alternativo

Escisión de xénero na autoestima das mulleres: As mulleres nos movemos entre esixencias, alabanzas, e reprobacións en función de miradas modernas e tradicionais. “Sentirse partidas”.

Modernas e Tradicionais.

Autoconhecimento e ocio alternativo

TERAPIA DE REENCONTRO: FINA SANZ.

«Los laberintos de la vida cotidiana» «Psicoerotismo femenino y masculino».

PATRIARCADO: TÓXICO PARA MASCULINIDADE E A FEMINIDADE:

- **Factores internos:** autoconhecimento e traballo persoal.
- **Factores relacionais:** comunicación coa familia; redes de apoio; relacións amizade/ amorosas; posibilidade de ocio alternativo
- **Factores sociais:** roles de xénero, materiais, etc.

Autoconocemento e ocio alternativo

Auto-conocemento e vínculos afectivos: Fina Sanz.

Modelos de vínculos e Espazo Personal con outras persoas:
Adolescencia: Traballo da Fusión/Separación.

1.Modelo fusional utópico

2.Modelo de inclusión

3.Modelo interdependencia

Autoconñecemento e ocio alternativo

Modelo interdependencia

1. Existe un Espazo personal non compartido
2. Existe un Espazo común compartido

Cando decides facer algo: plantéxaste que cousas queres compartir ou non? É con quen queres compartilas?

Este modelo implica saber fusionarse e saber separarse.

Autoconñecemento e ocio alternativo

Modelos de Ocio alternativos:

NOITES ABERTAS (PONTEVEDRA):

Noites Abertas é un programa de lecer nocturno para os venres e sábados do primeiro semestre do ano e que puxo en marcha o Concello de Pontevedra no ano 1999, polo que vai pola súa XIX edición.

<http://noitesabertas.gal/>

<http://boaspracticas.xestoresculturais.gal/proxectos/noites-abertas/>

**COMISIÓN IGUALDADE EN NOITES ABERTAS:
EXEMPLOS DE BOA PRÁCTICAS.**